

Conceptualizing a Happy Curriculum Based on Nell Noddings' Perspective

Farzaneh Panahalahi¹, Azimehsadat Khakbaz^{2*}, Masoomeh Kiani³

1. Bu-Ali Sina University, Hamedan, Iran
2. Bu-Ali Sina University, Hamedan, Iran
3. Bu-Ali Sina University, Hamedan, Iran

ARTICLE INFO

Received: 2023/10/27
Revised: 2024/11/02
Accepted: 2024/12/14

Keywords:

Curriculum, Happiness, Nell Noddings.

Abstract

The main objective of the present study is to conceptualize a happy curriculum from the perspective of Nel Noddings, using a qualitative content analysis method. The research field consisted of all primary and secondary sources addressing Noddings's thought. The results of the study indicate that in the goals dimension, three components were identified: goal orientation (lifelong learner), goal content (critical thinking, creativity, and ethics), and goal selection method (accidental). In the content dimension, three components were identified: content orientation (a wide range of topics; diverse student needs and aspirations; connection to real life; and emotional and moral development), content topics (including social studies, world peace, and homemaking), and content organization (through an interdisciplinary approach and decision-making in consultation with international experts in response to local needs). In the teaching method dimension, three components were identified: teaching orientation (establishing relationships of care and trust, respecting different identities, and creative teaching), the teacher-student position (teachers as role models and guides, as well as student-centeredness), and strategies (including learning through play, cooperative learning, connection with nature and exploration of place, incidental learning opportunities, dialogue, starting from the big picture and fundamental goals, using stories, music, and poetry, and promoting humor and enjoyment in learning). In the evaluation dimension, two components were identified: evaluation orientation (promoting students' comprehensive development, respecting students, reducing competition, providing supportive evaluation, and fostering meaningful learning) and evaluation strategies (teacher-student participation, attention to students' expressed needs and individual abilities, self-evaluation, and rejecting standardized tests as well as avoiding the use of reward and punishment methods).

Citation: Panahalahi, F., Khakbaz, A., & Kiani, M. (2025). Conceptualizing a happy curriculum based on Nell Noddings' perspective. *Journal of Curriculum Research*, Vol.15, No.2, Ser 30. 19-42,
DOI: <https://doi.org/10.22099/jcr.2026.8541>

* Corresponding Author: E-mail address: Khakbaz@basu.ac.ir

COPYRIGHTS ©2025 The author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution (CC BY-NC 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, as long as the Original authors and source are cited. No permission is required from the authors or the publisher

Extended Abstract

Introduction

Happiness is one of the most fundamental human psychological needs, having a wide-ranging impact on personality development, mental health, and academic success. While modern educational systems often focus on knowledge and technical skills, attention to the emotional and human aspects of education, such as happiness, has received less emphasis. Nell Noddings, a prominent philosopher and theorist of education, believes that the ultimate goal of education should be the achievement of a happy and prosperous life. From her perspective, happiness is not only an individual goal but also a social, moral, and cultural issue that should be included in the curriculum.

In Iran, despite the emphasis of the Fundamental Transformation of Education Document on creating happiness and vitality in schools, evidence suggests that planning in this area remains ineffective, and the components affecting happiness in the curriculum have not been systematically considered. Therefore, the present study aims to conceptualize the “happy curriculum” from the perspective of Nell Noddings, seeking to draw a clear framework for developing programs that systematically address student happiness. This study aims to fill the theoretical gap created by the neglect of happiness components in the country’s education system, both theoretically and practically.

Research Questions:

To accurately analyze Noddings’s perspective on happiness in education, this study followed four basic questions developed based on Ralph Tyler’s curriculum framework:

1. What are the characteristics of the goal element in the happy curriculum from the perspective of Nell Noddings?
2. What are the characteristics of the content element in the happy curriculum from the perspective of Nell Noddings?
3. What are the characteristics of the teaching method element in the happy curriculum from the perspective of Nell Noddings?

4. What are the characteristics of the evaluation element in the happy curriculum from the perspective of Nell Noddings?

The answers to these questions can serve as a practical guide for policymakers, teachers, and curriculum designers in developing a suitable model for happiness-oriented education in schools.

Research Method

This research employs qualitative content analysis to examine documents. The sources include all books, articles, and published works of Nell Noddings, as well as analytical sources related to her ideas. Purposive sampling was conducted until theoretical saturation was reached. In total, 11 books and 20 articles from primary sources, along with three books and 24 articles from secondary sources, were reviewed. Data analysis was conducted through open coding, classification of subcomponents, and subsequent integration into macro-components. To validate the findings, the coding stages were examined separately by the researcher and two independent evaluators to ensure the scientific accuracy and validity of the analysis.

Findings

The findings can be explained in terms of four main elements of the curriculum: goals, content, teaching methods, and evaluation:

- a) In the goals dimension of the happy curriculum, three components were identified: goal orientation (emphasis on lifelong learning), goal content (critical thinking, creativity, and ethics), and the goal selection method (accidentality).
- b) In the content dimension, three components were identified: content orientation (covering a wide range of topics; incorporating diverse student needs and aspirations; relating to real life; and integrating emotional and moral development), content topics (including social studies, world peace, and homemaking), and content organization (through an interdisciplinary approach and decision-making in consultation with

international experts in response to local needs).

c) In the teaching method dimension, three components were identified: teaching orientation (establishing relationships of care and trust, respecting diverse identities, and creative teaching); the teacher–student position component (teachers as role models and guides, as well as student-centeredness); and strategies (including play-based learning, cooperative learning, connection with nature and place-based exploration, incidental learning opportunities, dialogue, beginning with the big picture and fundamental goals, the use of stories, music, and poetry, and promoting humor and enjoyment in learning).

d) In the evaluation dimension, two components were identified: evaluation orientation (enhancing students' holistic development, respecting students, reducing competition, adopting supportive evaluation practices, and fostering authentic learning) and evaluation strategies (teacher–student participation, consideration of students' expressed needs, evaluation appropriate to individual abilities, self-evaluation, and rejection of standardized testing and reward–punishment approaches).

Conclusion

Nell Noddings's perspective views happiness not merely as an emotional experience but as an educational, moral, and social goal. From her perspective, education should provide a context in which students not only acquire knowledge but also grow as creative, ethical, thoughtful, and happy human beings.

The present study showed that the components identified by Noddings can be effectively implemented within a localized curriculum in Iran. By considering these components, policymakers and curriculum designers can chart a new path toward making the education system more humane and increasing student motivation and participation.

Keywords

Curriculum, Happiness, Nell Noddings

مفهوم پردازی برنامه درسی شاد براساس دیدگاه نل نادینگز

فرزانه پناه الهی^۱ ID، عظیمه سادات خاکباز^{۲*} ID، معصومه کیانی^۳ ID

۱. کارشناس ارشد برنامه ریزی درسی

۲. دانشیار گروه علوم تربیتی دانشگاه بوعلی سینا

۳. استادیار گروه علوم تربیتی دانشگاه بوعلی سینا

چکیده

واژه‌های کلیدی:

هدف اصلی پژوهش حاضر مفهوم پردازی برنامه‌درسی شاد از دیدگاه نل نادینگز می‌باشد که از روش تحلیل محتوای کیفی انجام شده است. میدان پژوهش کلیه منابع دست‌اول و دست‌دوم بود که به اندیشه نادینگز پرداخته بودند. نتایج پژوهش حاکی از آن است در بعد اهداف سه مؤلفه جهت‌گیری اهداف (یادگیرنده مادام‌العمر)، محتوای اهداف (تفکر انتقادی، خلاقیت و اخلاق) و شیوه انتخاب اهداف (حادث بودن) شناسایی شد. در بعد محتوا، سه مؤلفه جهت‌گیری محتوا (طیف گسترده‌ای از موضوعات، نیازها و آرمان‌های متنوع دانش‌آموزان، ارتباط با زندگی واقعی و رشد عاطفی و اخلاقی)، موضوعات محتوا (شامل مطالعات اجتماعی، صلح جهانی و خانه‌داری) و سازماندهی محتوا (از راه رویکرد میان‌رشته‌ای، تصمیم‌گیری با مشورت کارشناسان بین‌المللی در پاسخ به نیازهای محلی) شناسایی شد. در بعد روش تدریس، سه مؤلفه جهت‌گیری تدریس (ایجاد رابطه مراقبت و اعتماد، احترام به هویت‌های مختلف و تدریس خلاقانه)، مؤلفه جایگاه معلم و دانش‌آموز (معلمان به عنوان الگو و راهنما و نیز دانش‌آموز محور) و استراتژی‌ها (شامل آموزش همراه با بازی، یادگیری مشارکتی، ارتباط با طبیعت و کاوش در مکان، فرصت یادگیری اتفاقی، گفتگو، شروع از تصویر کلی و اهداف پایه‌ای، استفاده از داستان، موسیقی و شعر و ترویج ایده طنز و سرگرمی در یادگیری) شناسایی شد. در بعد ارزشیابی نیز دو مؤلفه جهت‌گیری ارزشیابی (بهبود رشد جامع دانش‌آموزان، احترام به دانش‌آموزان، کاهش رقابت، حمایت‌گری در ارزشیابی و پرورش یادگیری واقعی) و استراتژی‌های ارزشیابی (مشارکت معلم و دانش‌آموز، نیاز بیان شده دانش‌آموز، توانایی‌های فردی، خودارزیابی و نیز رد آزمون‌های استاندارد و عدم استفاده از روش پاداش و تنبیه) شناسایی شد.

برنامه‌درسی، شادی، نل نادینگز.

تاریخچه مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۸/۰۵

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۸/۱۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۹/۲۴

استناد: پناه الهی، ف.، خاکباز، ع.س.، و کیانی، م. (۱۴۰۴). مفهوم پردازی برنامه درسی شاد براساس دیدگاه نل نادینگز. مجله علمی پژوهشی

«پژوهش‌های برنامه‌درسی» انجمن مطالعات برنامه‌درسی ایران. دوره پانزدهم، شماره دوم، پیاپی ۳۰، بهار و تابستان ۱۴۰۴. ۱۹-۴۲

DOI: <https://doi.org/10.22099/jcr.2026.8541>

*نویسنده مسئول: khakbaz@basu.ac.ir

COPYRIGHTS ©2025 The author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution (CC BY-NC 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, as long as the Original authors and source are cited. No permission is required from the authors or the publisher

مقدمه

شادی به صورت کلی، به عنوان تجربه درونی حالت مثبتی از ذهن تعریف می‌شود (Shamshiri, & Dastouri, 2017). اما مفهوم شادی را می‌توان از دیدگاه فلسفه، روانشناسی و جامعه‌شناسی تشریح کرد. از دیدگاه فلسفه، شادی عنصری رهایی بخش است که نویدبخش آزادی و برابری است. شادی از دهه ۱۹۶۰ با دیدگاه‌های روانشناسی مثبت، مورد توجه روانشناسان قرار گرفت. آن‌ها معتقد بودند که شادی هم ابعاد شناختی و هم عاطفی را در بردارد و با عناصری نظیر عاطفه مثبت و رضایت از زندگی تبیین می‌شود. از اواخر دهه ۱۹۷۰ نظریه‌های جامعه‌شناسی پیرامون شادی شکل گرفت. آن‌ها شادی را به عنوان یکی از احساسات بشری، درگیر با مسایلی مانند نقش کنشگران در شکل دهی به شادی، نقش هنجارهای فرهنگی در مدیریت شادی و یا عملکرد ابعادی نظیر قدرت و منزلت در شادی تعریف کردند (Akbarpouran, & Rezaei, 2018).

شادی و نشاط به عنوان یکی از مهم‌ترین نیازهای روانی بشر، به دلیل تأثیرات عمده‌ای که بر شکل‌گیری شخصیت آدمی و در یک کلام به دلیل نقشی که در کل زندگی انسان ایفا می‌نماید می‌بایست به عنوان یکی از اهداف تربیتی نظام آموزش و پرورش قرار گیرد. اگر شادی در مدارس به صورت یک هدف گنجانده شود و محقق گردد، سایر اهداف آموزشی نظام تعلیم و تربیت نیز آسان‌تر و مطلوب‌تر تحقق خواهند یافت (Parsa & Dastouri, 2019).

نظریه‌پردازان زیادی به شادی در تعلیم و تربیت پرداخته‌اند از جمله: ارسطو (۳۸۴-۳۲۲)، افلاطون (۴۵۰-۳۷۰)، سقراط (۴۷۰-۳۹۹ ق.م)، جان لاک (۱۷۰۴-۱۶۳۲)، آبرهام مازلو (۱۹۷۰-۱۹۰۸)، کارل راجرز^۱ (۱۹۸۷-۱۹۰۲) و جان میلر^۲ (۱۹۴۴-تاکنون).

یکی از صاحب‌نظران مشهور دیگر که کتابی نیز با همین عنوان به رشته تحریر درآورده است، نل نادینگز^۳ (۱۹۲۹-۲۰۲۲) است. نادینگز تقریباً در همه مقاطع آموزشی از ابتدایی تا دانشگاه تدریس کرده و به موازات تجربه‌اش در کلاس درس، خدماتی هم‌چون مدیریت و برنامه‌ریزی درسی، برای مدارس عمومی انجام می‌داد (Barkhoudari, 2015). مهم‌ترین دیدگاه‌های وی شامل اخلاق مراقبت و غم‌خواری، فمینیسم، پدیدارشناسی، نقش خانواده در تربیت طفل و شادی در تعلیم و تربیت است. در ایران بیش‌تر اخلاق مراقبتی نادینگز شناخته شده است و پژوهش‌های انجام شده از دیدگاه نادینگز در زمینه اخلاق مراقبتی بوده است. دیدگاه نادینگز در خصوص شادی در تعلیم و تربیت چندان مورد توجه قرار نگرفته است. (Noddings (2003 در کتاب شادی و تعلیم و تربیت بیان می‌کند رسیدن به شادی و زیستن سعادت‌مندانه در عرصه‌های فردی و اجتماعی، باید هدف تعلیم و تربیت باشد.

شادی در طول تاریخ و در میان متفکران گوناگون اشکال گوناگونی داشته و دست یافتن به آن از مسیرهای متنوعی ممکن می‌شده است، اما به نظر نادینگز شادی هر روز رخ می‌دهد در حوزه‌های متفاوت شخصی و اجتماعی و معنوی. نادینگز بر خلاف فلاسفه عقل‌گرایی چون ارسطو و پیروانش بر اهمیت شرایط عینی در برابر شرایط ذهنی برای

1. Aristoteles

2. Plato

3. Socrates

4. John Locke

5. Abraham Maslow

6. Carl Rogers

7. John Miller

8. Nel Noddings

9. Happines and Education

رسیدن به شادی تأکید می‌کند. او معتقد است مفهوم پیچیده شادی هم به شرایط عینی و هم به شرایط ذهنی وابسته است و ذات تعلیم و تربیت باید به گونه‌ای باشد که به مردم کمک کند بهترین وجه از شخصیت خود را پرورش دهند. Noddings (2007) معتقد است آموزش و پرورش در جوامع امروزی به دنبال افزایش دانش و معلومات دانش‌آموزان است و سایر جنبه‌ها را مورد غفلت قرار داده است. همین دلیل باعث شده دانش‌آموزان در قرن بیست و یکم با بحران‌های متعددی مواجه باشند.

Noddings (2003) بیان می‌دارد رسیدن به شادی و حیات سعادت‌مندان در عرصه‌های فردی و اجتماعی، باید هدف تعلیم و تربیت باشد. او نظام آموزشی کنونی را که متأثر از نظام مردسالارانه و تک قطبی در طول قرن‌ها بنا شده، نقد می‌کند که به جای بها دادن به اصل مراقبت به عنوان رکن اصلی شکل‌گیری رابطه سازنده بین معلم/شاگرد و بین درس / دانش‌آموز، اساس نظام آموزشی را روی روابط مکانیکی و سردی حاکم کرده که معلم و شاگرد را در مقابل هم وادار به جبهه‌گیری می‌کند و شوق به تعلیم و تعلم را به کم‌ترین میزان خود کاهش می‌دهد. نادینگز بیان می‌کند شادی واقعی مستلزم ظرفیتی برای سهیم شدن در ناراحتی است. یعنی برای این‌که واقعاً شاد باشیم باید برای کاهش رنج اطرافمان حرکت کنیم. ما نمی‌توانیم شادی را در آغوش بگیریم مگر این‌که ناراحتی اطراف خود را ببینیم، بشنویم و احساس کنیم. وقتی شادی را کاملاً بر اساس موفقیت مالی تعریف می‌کنیم، به دانش‌آموزانمان (و جامعه‌مان) آسیب جدی وارد می‌کنیم (Benete, 2009).

از سویی دیگر، نرخ خنده و شادی در مدارس ایران بسیار پایین است و در برنامه‌ریزی آموزشی جایگاه ویژه‌ای ندارد. میزان شیوع خنده و توسعه فضاهای فرح بخش مورد بی‌مهری قرار گرفته است (افلاکی فرد و بزم، ۱۳۹۷). اما در سال‌های اخیر مسئله شادی در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش مورد توجه قرار گرفته است. در این سند ایجاد شادی و نشاط در مدارس، تربیت انسان‌هایی با نشاط، از اهداف نظام آموزشی معرفی شده است (سند تحول بنیادین، ۱۳۹۰). هرچند شواهد حاکی از آن است که طی سال‌های گذشته مسئله شادی مدارس و راه‌کارهای افزایش آن، به یکی از دغدغه‌های اصلی نهادهای علمی و سیاستی بدل شده است. نظام آموزشی نیز نسبت به موضوع حساسیت نشان داده و درصدد اتخاذ سیاست‌هایی برای تغییر وضعیت موجود برآمده است در حالی که مشاهده می‌شود بسیاری از مربیان، با رفتارهای ناپسندیده مانند عدم توجه به نیازهای واقعی کودکان و انتظار واحد از آن‌ها و عدم توجه به تفاوت‌های فردی، مقایسه‌های نامعقول و رفتارهای نا به جا و ... شادی طبیعی را از آن‌ها سلب می‌نمایند (رنجدوست، علیزاده و قهرمانی، ۱۴۰۰).

Rojas, Fry & Chun (2023) خواستار تجدیدنظر در آموزش هستند و الگویی از آموزش کل نگر را ارائه می‌دهد که یادگیری شاد و متعهدانه را ترویج می‌کند. این الگو بر یادگیری مشارکتی، دانش‌آموزمحور و پروژه‌ای تأکید شده است. Mertoğlu (2020) نیز به این نتیجه دست یافت والدین، معلمان و مدیران عناصر بسیار مهمی هستند و نقش کلیدی در پرورش افراد شاد و سالم دارند. لذت بردن از مدرسه رفتن، گذراندن زمان با کیفیت با هم‌سالان خود و تفریح با آن‌ها و همچنین داشتن عزت نفس بالاتر و احساس امنیت در محیط مدرسه به طور مثبت به سطح شادی دانش‌آموزان کمک می‌کند.

Guilherme & Lucia Souza (2017) به این نتیجه رسیدند باید برای درک کامل‌تر و غنی‌تر از شادی در آموزش تلاش کنیم، و لذت آموزش و مطالعه را بازگردانیم. محیط‌های آموزشی را در مکان‌هایی تغییر دهیم که شادی را در زندگی ما تقویت و تشویق می‌کند، به‌ویژه کسانی که در خارج از مدرسه یا دانشگاه رنج می‌برند.

Lee & Yoo(2009) به این نتیجه رسیدند که نادینگز عناصری را برای فعال کردن آموزش شادی در پنج حوزه زندگی شخصی شامل «خانه ساختن»، «مکان و طبیعت»، «والدگری»، «شخصیت و تجربیات معنوی»^۱ و «رشد روابط بین فردی»^۲ و دو حوزه عمومی «آمادگی برای کار»^۳ و «جامعه، دموکراسی و فعالیت های داوطلبانه»^۴ پیشنهاد کرد. عناصر خاص در هفت بخش فعال سازی آموزش شادکامی با استفاده از تحلیل محتوا استخراج شد. چگونگی انعکاس عناصر پیشنهادی نادینگز در بخش های گوناگون کتاب درسی از نظر نزدیکی رویکردها، محتواها و رویه ها بین نادینگز و کتاب درسی مورد تحلیل قرار گرفت. عمده ترین یافته های این مطالعه به شرح زیر بود: میزان انعکاس عناصر فعال سازی آموزش شادی در کتاب درسی در هر واحد متفاوت است. عناصر فعال سازی آموزش شادکامی بیش تر در واحد «درک نوجوانی» و کم ترین فراوانی را در واحد «خودمدیریتی نوجوانی» منعکس کردند.

با آن که دیدگاه نادینگز در خصوص شادی زیاد در حوزه تعلیم و تربیت ایران مورد توجه قرار نگرفته، اما در خصوص شادی در تعلیم و تربیت، پژوهش های متعددی صورت گرفته است. به طور مثال، Safri, Abedini Beltrakh, & Safar Heydari (2023) به کارگیری روش تدریس سازنده گرایی را عامل علاقه و سرزندگی دانش آموزان نسبت به تحصیل دانسته اند.

Rasteh Kenari, Khorshidi, Shirzad Kobra, & Abbasi Sarook (2022) الگویی در خصوص شادکامی در مدارس ابتدایی ارائه دادند که شامل ابعاد خانواده، بعد مدرسه و بعد محیط است. (Parsa, Rezavi, & Latifi, (2022) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که معلمان در مجموع از شوخ طبعی در کلاس که عامل شادی است کم استفاده می کنند. (Aflaki Fard, & Bazm, (2018) نیز بر ارتباط بین نقش عوامل کالبدی و رضایتمندی و دل بستگی در دانش آموزان تأکید دارند.

در تبیین نسبت شادی و تعلیم و تربیت، می توان به دو بعد سخت افزاری و نرم افزاری اشاره کرد. فضای فیزیکی، استفاده از رنگ، شکل، نور مناسب، امکانات و زیبایی محیط یادگیری و استفاده از هنر و موسیقی به ابعاد سخت افزاری شادی اشاره دارند. اما آنچه در فرایند یاددهی و یادگیری مربوط به تعاملات یادگیرنده، یاددهنده، محیط و محتوای ابعاد نرم افزاری شادی در تعلیم و تربیت را تشکیل می دهند (Khush Sefat, 2018). البته مرز مشخصی بین این دو بعد نمی توان قایل شد زیرا از یکدیگر تاثیر می پذیرند و عدم توجه به یک بعد، ممکن است شکل کاملی از شادی ارائه ننماید.

با وجود همه پژوهش ها، شادی هنوز مسئله نظام آموزشی ایران است. (Akbarpouran, & Rezaei, (2018) به این نتیجه رسیدند که ساختار معنایی یکسانی در سپهر دستگاه آموزش و پرورش ایران از شادی تثبیت نشده است و این امر باعث شده دوگانه شادی سالم یا شادی روحی در مقابل شادی ناسالم یا شادی جسمانی قرار گیرد. لذا لازم است «برنامه درسی شاد» مورد تبیین قرار گیرد تا بتواند چارچوبی برای برنامه ریزان درسی و سیاست گزاران آموزشی فراهم آورد.

¹ Home making

² Place & Nature

³ Parenting

⁴ Character and spiritual experiences

⁵ Growth of interpersonal relationships

⁶ Preparation for work

⁷ Community

برای مفهوم پردازی برنامه درسی شاد، ابتدا باید مفهوم برنامه درسی در پژوهش حاضر روشن شود. تعاریف متعددی از برنامه درسی وجود دارد و برنامه‌ریزان درسی به اشکال متنوعی از دیدگاه‌های گوناگون به مفهوم پردازی برنامه درسی پرداختند. می‌توان گفت تعارف گوناگون برنامه درسی در دو محور تأکید بر طراحی و تجربه یادگیرنده دسته بندی می‌شوند. در پژوهش حاضر، منظور از برنامه درسی شاد آن برنامه درسی است که طراحی می‌شود تا موجب ایجاد شادی در تجربه یادگیرنده شود. شادی در یادگیرنده نیز یعنی رضایت از فرایند یاددهی یادگیری. هنگامی که بحث از مفهوم پردازی برنامه درسی می‌شود، چارچوبی برای برنامه درسی نیاز است و یکی از چارچوب‌های ارائه شده توسط رالف تایلر تبیین شده است که شامل چهار رکن هدف، محتوا، روش تدریس و ارزشیابی است. در پژوهش حاضر نیز از این چارچوب برای تبیین مفهوم برنامه درسی شاد استفاده شده است زیرا تاکنون پژوهشی با این هدف انجام نشده بود و پژوهشگران در صدد ایجاد یک دیدگاه محدود بودند تا پژوهش‌های آینده بتواند پیچیدگی بیشتر این حوزه را نشان دهد. به این منظور، سوالات این پژوهش عبارتند از:

۱. ویژگی‌های عنصر هدف در برنامه درسی شاد از دیدگاه نادینگز چیست؟
۲. ویژگی‌های عنصر محتوا در برنامه درسی شاد از دیدگاه نادینگز چیست؟
۳. ویژگی‌های عنصر روش تدریس در برنامه درسی شاد از دیدگاه نادینگز چیست؟
۴. ویژگی‌های عنصر ارزشیابی در برنامه درسی شاد از دیدگاه نادینگز چیست؟

روش پژوهش

این تحقیق به دنبال مطالعه مفهوم پردازی برنامه درسی شاد در دوره ابتدایی از دیدگاه نل نادینگز است که بدین منظور از روش تحلیل محتوای کیفی اسناد استفاده شده است. میدان پژوهش عبارت است از منابع دست‌اول و دست‌دوم که در خصوص شادی از دیدگاه نل نادینگز است. نمونه‌گیری به صورت هدفمند و نظری از منابع در دسترس انجام می‌شود. یعنی با توجه به محورها و اهداف پژوهش و با عنایت به رویکرد نظری خاص پژوهشگر دست به انتخاب از بین منابع می‌زند. در نهایت تعداد منابع دست‌اول ۱۱ کتاب و ۲۰ مقاله و دست‌دوم هم ۲۴ مقاله و ۳ کتاب بوده است. برای تحلیل اطلاعات، متون انتخاب شده از منابع در راستای هر کدام از سوالات پژوهش دسته‌بندی شد. سپس کدگذاری باز صورت گرفت که زیرمؤلفه‌های پژوهش را تشکیل داد. زیرمؤلفه‌هایی که قابل گنجاندن در یک دسته بود، با هم ادغام و مؤلفه‌های پژوهش را تشکیل داد. به این ترتیب، در پاسخ به هر سؤال پژوهش، مؤلفه‌ها، زیرمؤلفه‌ها و نشانگرهایی از منابع دست‌اول و دوم مشخص شد که در بخش یافته‌ها ارائه خواهد شد. به منظور اعتباربخشی به یافته‌ها، فرایند کدگذاری و مقوله‌بندی چند بار بازنگری شد و توسط دو ارزیاب بیرونی هم بررسی شد.

یافته‌ها

در این پژوهش با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی اسناد داده‌های جمع‌آوری شده به تفکیک هر سؤال مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است و کلیه منابع دست‌اول و دست‌دوم که به بررسی عناصر برنامه‌درسی شاد از دیدگاه نل نادینگز

پرداخته شده مورد بررسی قرار گرفت و بر اساس بررسی های به عمل آمده ویژگی عناصر برنامه درسی شاد از دیدگاه نل نادینگز استخراج و منابع مربوط به ویژگی نیز قید گردید.
در پاسخ به سوال اول پژوهش در خصوص اهداف برنامه درسی، نتایج در جدول شماره ۱ آورده شده است.

جدول ۱. نشانگرها، مؤلفه ها و زیرمؤلفه های اهداف برنامه درسی

مؤلفه	زیرمؤلفه	نشانگر
جهت-گیری اهداف	تأکید بر یادگیرنده مادالعمر	آموزش و پرورش شایسته به دانش آموزان کمک می کند تا به صورت فردی رشد کرده و شهروندان متفکر، والدین شایسته، دوستان وفادار، کارگران توانمند، همسایگان سخاوتمند و یادگیرندگان مادامالعمر باشند (رهبران آموزشی به عنوان معلمان دلسوز، نادینگز، ۲۰۰۶، ص ۳۴۰-۳۹۹).
محتوای اهداف	پرورش تفکر انتقادی	هم تاریخ و هم عقل سلیم به ما می گویند که یک جامعه دموکراتیک انتظارات بیش تری دارد: او می خواهد فارغ التحصیلانی با شخصیت سالم، دارای وجدان اجتماعی، دارای تفکر انتقادی، آماده انجام تعهدات و آگاه از مشکلات جهانی باشند (تربیت کودک کامل به چه معناست؟ نادینگز، ۲۰۰۵، ص ۴-۷).
پرورش خلاقیت		سه هدف بزرگ برای آموزش قرن ۲۱ در بیانیه خط مشی در سراسر جهان ظاهر می شود: همکاری، تفکر انتقادی و خلاقیت. می توان به طور قانع کننده ای استدلال کرد که استانداردهای بر خلاف هر سه عمل می کند. من بر خلاقیت به عنوان یک مهارت مهم قرن ۲۱ تمرکز می کنم و استدلال می کنم که مشغله با استانداردهای برنامه درسی که بیش از حد تجویز کننده هستند در تسهیل فرایندها و نتایج خلاقانه، تلاش ها را تضعیف می کند (برنامه درسی استاندارد و از دست دادن خلاقیت، نادینگز، سال ۲۰۱۳، ص ۲۱۵-۲۱۳).
پرورش اخلاق		هر معلم یک معلم اخلاق است و مسائل اجتماعی / اخلاقی باید در هر یک مورد بحث قرار گیرد (رابطه مراقبت در تدریس، نادینگز، ۲۰۱۲، ص ۷۷۷).
شیوه انتخاب اهداف	حادث بودن	نادینگز معتقد است هدف از آموزش و پرورش و زندگی باید رشد اخلاقی باشد (مراقبت از ایده آل اخلاقی نل نادینگز در مورد آموزش اخلاقی، برگمن، ۲۰۰۴، ص ۱۶۰).
		هنگامی که برنامه درسی به طور دقیق تعیین شده و معلمان برای هر درس به یک هدف یادگیری خاص محکم پایبند هستند برای تربیت خطرناک است (برنامه درسی استاندارد و از دست دادن خلاقیت، نادینگز، سال ۲۰۱۳، ص ۲۱۳).
		در نظر گرفتن اهدافی یکسان برای تمامی دانش آموزان و آموزش آن ها در جهت خواسته های جامعه مدرن و تربیت افرادی صرفاً تحصیل کرده و متخصص امری بیهوده محسوب می شود (تیین مؤلفه های برنامه درسی معنوی با نگاهی به دیدگاه نل نادینگز، قاسم پور ملکی، ملکی و زارع صفت، ۱۳۹۵، ص ۳۶).

در خصوص سوال شماره ۲ در مورد محتوای برنامه درسی، نتایج تجزیه و تحلیل داده ها در جدول شماره ۲ ارائه شده است.

جدول ۲. نشانگرها، مؤلفه‌ها و زیرمؤلفه‌های محتوای برنامه درسی

مؤلفه	زیرمؤلفه	نشانگر
جهت‌گیری محتوا	در برگرفتن طیف گسترده‌ای از موضوعات	امروز اعلام نمی‌کنند که یک مهارت یا مقدار کمی از اطلاعات بخشی از سواد است و بنابراین به عنوان محتوای برنامه‌درسی توجیه می‌شود. مفهوم سواد قلمرو بسیار زیادی را در بر می‌گیرد (شادی در آموزش و پرورش، نادینگز، ۲۰۰۳، ص ۲۵۴).
	گنجانیدن نیازها، علائق، اهداف، مهارت‌ها و آرمان-های متنوع دانش-آموزان	یک برنامه‌درسی استاندارد، علائق، نیازها، اهداف، مهارت‌ها و آرمان‌های متنوع دانش-آموزان را نادیده می‌گیرد (برنامه درسی استاندارد و از دست دادن خلاقیت، نادینگز، ۲۰۱۳، ص ۲۱۱).
	ارتباط با زندگی واقعی	معلمان نمی‌توانند هر چیزی را که آموزش می‌دهند به زندگی واقعی ربط دهند، اما می‌توانند نشان دهند که چگونه جزئیات در یک تصویر بزرگتر جای می‌گیرد. آن‌ها باید بتوانند نشان دهند که رشته‌ای که آموزش می‌دهند چگونه با سایر رشته‌ها ارتباط دارد. در یک امر مهم همه این رشته‌ها (موضوعات مدرسه) زندگی واقعی کودکان مدرسه‌ی را تشکیل می‌دهند (برنامه درسی استاندارد و از دست دادن خلاقیت، نادینگز، ۲۰۱۳، ص ۲۱۳).
	در برگرفتن رشد عاطفی و اخلاقی دانش‌آموزان	به تدریج که کودکان از خانه، پا به مدرسه می‌گذارند، وارد کلاس درس می‌شوند، کلاس درس باید جایی باشد که دانش‌آموزان از نظر عاطفی و اخلاقی رشد کنند (شناسایی و پاسخگویی به نیازهای آموزشی، نادینگز، ۲۰۰۵، ص ۱۵۱).
موضوعات محتوا	موضوعات مطالعات اجتماعی	هیچ موضوعی در برنامه درسی مدرسه مهم‌تر از مطالعات اجتماعی نیست زیرا ما را مستقیماً در مطالعه زمین خود به عنوان خانه فعالیت‌های انسانی و تأثیرات آن در تمام زندگی درگیر می‌کند. هم‌چنین ما را تشویق می‌کند تا در مورد انواع فعالیت‌هایی که ممکن است زمین و حیات را حفظ کند، عمیق‌تر بیندیشیم (برنامه‌درسی یادگیری فعال، نادینگز، ۲۰۰۵، ص ۳).
	آموزش مربوط به صلح جهانی	اگر در امر آموزش صلح جهانی جدی هستیم، چه مواردی باید در برنامه درسی تاریخ گنجانده شود؟ منطقی به نظر می‌رسد که بگوییم باید بحث جامعی درباره جنبش‌های صلح و عدم خشونت وجود داشته باشد و مطالب باید از رویدادها و ادبیات سراسر جهان تهیه شود. صلح جهانی قصه‌های پهلوانی نیز باید روایت شوند ادبیات و هنرهای تجسمی می‌توانند هم در تربیت صلح و هم در تربیت اخلاقی قدرتمند باشند (آموزش شهروندان برای آگاهی جهانی، نادینگز، ۲۰۰۵، ص ۱۹-۱۸).
	آموزش خانه‌داری	اگر به خوشبختی افراد توجه داشته باشیم خانه داری، فرزندپروری یا مشاغل روزمره دیگری که در زندگی شخصی مهم هستند، این موارد باید در اهداف آموزشی لحاظ شود. من از انواع گوناگون آموزش برای کودکان با علائق و استعدادها گوناگون که در نظر گرفته شود دفاع می‌کنم نه از مرتب سازی سلسله مراتبی کودکان مطابق معیارهای دانشگاهی خاص. نیازها - راه حل احتمالاً شامل تنوع قابل توجهی در ارائه مدارس است

و شامل مطالبی است که می‌تواند به زندگی شخصی و هم‌چنین عمومی کمک کند. کتاب-هایی با عناوینی مانند لذت پخت و پز به ما یادآوری می‌کنند که خانه‌داری می‌تواند لذت را به همراه داشته باشد (شادی در آموزش و پرورش، نادینگز، ۲۰۰۳، ص ۷۳). نادینگز معتقد است که خانه‌داری و فرزندپروری عناصر اساسی زندگی هستند، پس چرا آن‌ها را به بخشی از تجربه آموزشی کودک تبدیل نکنیم؟ اگر به فکر شادی افراد هستیم، این مباحث باید در آموزش گنجانده شوند (بررسی کتاب آموزش و دموکراسی نادینگز در قرن ۲۱، بردشاو، ۲۰۱۳، ص ۷۳).

سازماندهی رویکرد میان‌رشته - واحدها را می‌توان توسط تیم‌های بین رشته‌ای ایجاد کرد، یا موضوعات را می‌توان توسط افراد معلم مشخص کرد و به صورت دوره‌ای به آن‌ها پرداخت. در طول یک سال یا ترم. رویکرد میان‌رشته‌ای در برنامه‌های اصلی رایج است و چنین برنامه‌هایی روز به روز بیش‌تر می‌شود اگر من به عنوان معلم ریاضی می‌خواهم موضوعات تاریخی، بیوگرافی و ادبی را در درس ریاضی خود قرار دهم، ترجیح می‌دهم با معلمان زبان انگلیسی و علوم اجتماعی کار کنم. ممکن است دانش‌آموزان ارتباطات را ببینند. هم‌چنین می‌تواند با دقت به موضوعاتی که دانش‌آموزان باید بیاموزند بپردازند و بپرسند: "چگونه می‌توانم تاریخ، ادبیات، علوم، ریاضیات و هنرها را در دروس خود قرار دهم؟" این گنجاندن به خودی خود احساس وحشتناک تکه تکه شدن را که دانش‌آموزان تجربه می‌کنند، برطرف می‌کند (آموزش موضوعات مراقبت، نادینگز، ۱۹۹۵، ص ۶۷۶).

مشورت کاشناسان محتوای واقعی با مشورت کارشناسان داخلی و بین‌المللی و در پاسخ به نیازهای محلی بین‌المللی در پاسخ شناخته شده (و باید تصمیم‌گیری شود). این مسیری نیست که جنبش استانداردهای فعلی به نیازهای محلی در پیش گرفته است (برنامه درسی استاندارد و از دست دادن خلاقیت، نادینگز، ۲۰۱۳، ص ۲۱۱).

در خصوص سوال شماره ۳ در مورد محتوای برنامه درسی، نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها در جدول شماره ۳ ارائه شده است.

جدول شماره ۳. نشانگرها، مؤلفه‌ها و زیرمؤلفه‌های روش تدریس در برنامه درسی

مؤلفه	زیرمؤلفه	نشانگر
جهت گیری تدریس	ایجاد رابطه مراقبت و اعتماد	اعتماد می‌تواند یک استراتژی قدرتمند در یادگیری باشد، شامل گوش‌دادن پذیرفته، جذب شدن، مجذوب گوش دادن قابل توجه (توجه) در قلب مراقبت از دیگران است (رابطه مراقبت در تدریس، نادینگز، ۲۰۱۲، ۷۷۶-۷۷۴)،
احترام به هویت‌های گوناگون و توجه به نیازهای آن‌ها بر متفاوت‌سازی برنامه		ما با افرادی با هویت‌های چندگانه مواجه هستیم به عنوان مثال، افراد از هر ملیتی و هر جنسیتی و یا هر حرفه‌ای هستند؛ مثل سیاه، زن، نوجوان، آهنگر، آمریکایی، نیویورکی، مؤمن، علاقمند به ریاضی و... همانند هویت‌ها، آن‌ها از زبان‌های گوناگون نیز استفاده و حالت‌های گوناگونی اتخاذ می‌کنند، هم‌چنین آن‌ها با آدم‌های پیرامون، ارتباطات متفاوتی دارند. طراحی برنامه‌های غیر وابسته به دانشگاه‌ها که همانند برنامه‌های علمی غنی، مطلوب و دقیق باشند، ضروری است (آموزش موضوعات مراقبت، نادینگز، ۱۹۹۵، ص ۳۶۸).

تدریس خلاقانه	<p>خلاقیت معلم باید تشویق شود نه ممنوع. معلمان نیازی به یافتن روش یا نظریه‌ای ندارند که به طور برده‌وار از آن پیروی کنند. در عوض، آن‌ها باید تعدادی از ایده‌ها را تجزیه و تحلیل کرده و قدرت خلاقیت خود را در پاسخ‌گویی به کار گیرند این روش تدریس بازاست (برنامه درسی استاندارد و از دست دادن خلاقیت، نادینگز، ۲۰۱۳، ص ۲۱۵-۱۱۴).</p>
	<p>نادینگز معتقد است پیروی از شیوه‌های تدریس گذشته ما را از دستیابی به چنین محیطی شاد و عاطفی باز می‌دارد. آموزش و پرورش امروز روش‌های بدیع و مبتکرانه می‌طلبد تا در خلال این روش‌های فضای حاکم تجلی‌کننده عشق و محبت و صمیمیت شود. استفاده از انواع تکنولوژی آموزشی در کلاس و نمایش فیلم‌های آموزشی، فعالیت‌های فرهنگی و پرورش در مدارس چون برگزاری جشن‌ها و مراسم مذهبی، برگزاری بازدید و اردوهای علمی دانش‌آموزان به طور مستمر، برگزاری کلاس‌های فوق برنامه از قبیل قرآن، نهج‌البلاغه، نقاشی، خطاطی، رایانه، کاردستی، و سفالگری از جمله کارهایی است که باید در راستای شادسازی محیط مدارس انجام گیرد (تبیین مؤلفه‌های برنامه درسی معنوی با نگاهی به دیدگاه نادینگز، قاسم‌پور، ملکی‌پور، زارع‌صفت، ۱۳۹۵، ص ۴۰).</p>
جایگاه معلم و معلمان به عنوان الگو دانش آموز در کلاس	<p>برای تأثیرگذار بودن به عنوان الگو، معلمان باید افراد واقعی باشند، افرادی که تجربیات، خواسته‌ها و ناامیدی‌های زندگی آن‌ها واقعی به نظر می‌رسد (آموزش افراد اخلاقی، نادینگز، ۲۰۰۲، ص ۱۴۴).</p>
معلم به عنوان راهنما	<p>نادینگز بیان می‌کند تدریس یک رابطه است، رابطه‌ای که هم معلم هم دانش‌آموز در آن شرکت دارند. از آن‌جا که یادگیری امری است که دانش‌آموزان خود برای خود انجام می‌دهند ابتکار عمل با خود دانش‌آموزان است. معلم یک راهنما و نشانگر است؛ وی قایق را هدایت می‌کند اما انرژی افراد از کسانی که می‌آموزند برگرفته شود (فلسفه تعلیم و تربیت، برخورداری، ۱۳۹۴، ص ۸۹، ۸۶، ۸۵، ۹۰).</p>
دانش‌آموزمحوری	<p>کمک به بخشی از کار ما به عنوان مربی است دانش‌آموزان علائق و کار خود را ارزیابی می‌کنند و در صورت امکان وظایفی را پیدا می‌کنند که بتوانند در آن با خوشحالی کار کنند کیفیت تجربه حاضر اهمیت دارد و همه در یک شرایط خاص رشد نمی‌کنند. حتی می‌توان گفت خوشبختی حال حاضر، علاوه بر این‌که برایش ارزش قائل است خود، برای خوشبختی آینده بسیار مهم است. ما می‌دانیم که مردم اغلب در مدارس یا کلاس‌هایی که متناسب با نیازها و علائق آن‌ها نیستند ناراضی هستند (شادی در آموزش و پرورش، نادینگز، ۲۰۰۳، ص ۲۴۹). (برخلاف گذشته که آموزش مبتنی بر معلم‌محوری بود، در عصر کنونی، بر آموزش با شیوه دانش‌آموزمحوری تأکید می‌شود؛ نادینگز با تأثیر از رویکردهای جدید اگزیستانسیالیسم و پست مدرن، بر برنامه درسی تأکید دارد که توجه به وجود انسانی دانش‌آموزان و پذیرش بی‌چون و چرای آنان همان‌طور که هستند، فارغ از هر خصوصیات و ویژگی‌های ظاهری اعم از نژاد، قوم، ملیت و رنگ پوست را محور قرار می‌دهد (تبیین مؤلفه‌های برنامه درسی معنوی با نگاهی به دیدگاه نادینگز، قاسم‌پور، ملکی‌پور، زارع‌صفت، ۹۵، ص ۳۹).</p>

استراتژی‌های آموزش همراه با بازی می‌تواند مستقیماً به یادگیری کمک کند، به ویژه برای کودکان دبستانی، و همه معلمان تدریس بازی باید از قدرت بازی در یادگیری آگاه باشند (شادی در آموزش و پرورش، نادینگز، ۲۰۰۳، ص ۲۴۳).

نادینگز بر قدرت بازی در فرایند یادگیری تأکید کرد. وی بیان می‌کند، بازی‌های رومیزی علاوه بر ارائه سرگرمی اجتماعی، سواد ایجاد کرده و ارتباطات مباحث ریاضی را در یادگیری تقویت کرده است (کشف مجدد شادی در برنامه درسی از راه مشارکت با سایر متفکران، استرن، ۲۰۱۶، ص ۱۰۳).

روش مشارکتی

تأکید دیگر در حوزه راهبرد تدریس بر فرآیندهای کارگروهی است اما این فرآیندها نباید به گونه‌ای باشد که رقابت را جایگزین رفاقت نمایند (آموزش اخلاقی در عصر جهانی شدن، فلسفه و نظریه آموزشی، نادینگز، ۲۰۱۰: ۳۹۵). نادینگز رویکرد یادگیری مشارکتی را به عنوان راه حلی برای مقابله با مشکلات آموزشی عصر امروز از جمله تقویت روابط اجتماعی بین دانش‌آموزان، بالابردن قدرت تحمل آنان، نحوه انجام فعالیت‌ها به شکل گروهی، پذیرش دیگران و احترام به نظرات آنان، تقویت حس مسئولیت پذیری، ایجاد محبت و همدلی، فراهم آوردن فضای شاد و دوستانه مطرح می‌کند با به کارگیری این روش می‌توان آزادی، خلاقیت، هدفمندی و مسئولیت‌های فردی و اجتماعی، صلح، مراقبت، دوستی، انگیزش را در فرآیند یادگیری به وجود آورد، تقویت کرد و گسترش داد یادگیری مشارکتی را در جهت رویکردهای مراقبت نیز پیشنهاد می‌شود (تبيين مؤلفه‌های برنامه درسی معنوی با نگاهی به دیدگاه نادینگز، قاسم‌پور، ملکی‌پور و زارع‌صفت، ۱۳۹۵، ص ۳۷).

ارتباط با طبیعت و کاوش در مکان

ارتباط بین مردم و طبیعت، فراتر از نیاز به غذا، ذاتاً ضروری است. ما می‌خواهیم به سعادت مادام‌العمر که بسیاری از دانش‌آموزان ما در ارتباط با طبیعت تجربه می‌کنند، کمک کنیم. شادی را می‌توان در ارتباط با طبیعت پیدا کرد به نظر می‌رسد که کودکان به مکان‌های وحشی یا حداقل مکان‌هایی که به نظر آن‌ها عجیب است نیاز دارند هر کودکی باید فرصت کاشت بذر و تماشای رشد گیاهان را داشته باشد (شادی در آموزش و پرورش، نادینگز، ۲۰۰۳، ص ۱۲۶-۱۲۳).

فرصت یادگیری اتفاقی

اگر بخواهیم ایده شادی را به عنوان یک هدف آموزشی جدی بگیریم، دستورالعمل‌های بسیار متفاوتی را برای آموزش ایجاد می‌کنیم یادگیری افتراقی. کودکان بسیار بیش‌تر از حقایق و مهارت‌ها را از والدین و معلمان می‌آموزند شاید شادی که غالباً با یادگیری غیررسمی همراه است، به ماندگاری بیش‌تر آن یادگیری کمک کند در هر صورت، قدرت یادگیری غیررسمی و مدارس روشن است ارائه تنظیماتی که در آن‌ها بیش‌تر اتفاق می‌افتد ممکن است خوب باشد. (شادی در آموزش و پرورش، نادینگز، ۲۰۰۳، ص ۱۵۶-۱۵۴).

نادینگز معتقد است کودکان و بزرگسالان سفرهای آموزشی می‌تواند لحظاتی را برای یادگیری فراهم نماید یادگیری هم در خانه و هم در مدرسه صورت می‌گیرد به گفته او فرزندان ما از راه بازدید از باغ وحش‌ها، موزه‌ها، آثار ملی، و مانند آن یاد می‌گیرند و ما اغلب با فرزندان خودمان در موقعیت‌های یادگیری تدریس به سر می‌بریم. چنین محیط‌های یادگیری بسیار متنوع هستند و از هر موقعیت آموزشی جهت عمق بخشی به یادگیری حمایت می‌کنند. این محیط‌ها می‌تواند مبتنی بر تدارکات جامعه بزرگسال باشد یا مبتنی بر نیازهای

فعلی کودک مورد ارزش قرار بگیرند. مقوله یادگیری اتفاقی نیز بر همین مبنا پایه‌ریزی شده است. موقعیت‌هایی که یادگیرندگان در بازی و یا گردش علمی خود به یادگیری دست می‌یابند (تبیین مؤلفه‌های برنامه درسی معنوی با نگاهی به دیدگاه نادینگز، قاسم‌پور، ملکی-پور، زارع‌صفت، ۱۳۹۵، ص ۴۰).

گفت‌وگو

معلمان به سادگی باید دانش آموزان خود را در مکالمات معمولی مشارکت دهند. ما مربیان اخلاق نیز می‌توانیم از در نظر گرفتن گفت‌وگو در تعاملات خود سود ببریم (گفت‌وگو به عنوان آموزش اخلاقی، نادینگز، ۱۹۹۴، ص ۱۱۷).

شادمانی واقعی برای فراگیران زمانی حاصل می‌شود که نیاز واقعی آن‌ها توسط مربیان تأمین گردد در این راستا ارتباط مراقبتی گفت‌وگو محور یکی از رویکردهای مؤثر در کشف و برآوردن نیازهای واقعی فراگیران است. علاوه بر این ارتباط مراقبتی زمینه مساعدی را برای فعالیت‌های تربیتی موفق ایجاد می‌کند. چرا که وقتی ما به سخنان آن‌ها با دقت و حوصله گوش می‌کنیم و در یک ارتباط مراقبتی مستمر اعتمادشان را بدست می‌آوریم، احتمال اینکه آنچه ما تدریس می‌کنیم بپذیرند بیش‌تر است (الهی‌باغان، جاویدی‌جعفری‌کلاته‌آبادی و جعفری‌ثانی، ۱۳۹۷، ص ۹).

شروع از تصویرکلی و اهداف پایه‌ای

«تدریس از بالا به پایین» شروع شود که معنای آن آغاز از تصویرهای کلی و پرسش‌های بزرگ در آموزش (جهت‌ها) و سپس هدایت آن‌ها به سمت پایین یعنی مقاصد مشخص و پایین‌تر به سمت اهداف یادگیری دقیق و مشروح برای هر درس در تمامی رشته‌های آموزشی است. یعنی با ایده‌های بزرگی آغاز کنیم و به جزئیات مورد نیاز و ارتباط آن با دیگر رشته‌ها بپردازیم (رابطه مراقبت در تدریس، نادینگز، ۲۰۱۲، ۷۷۶-۷۷۴).

استفاده از داستان، موسیقی و شعر

مانند والدین خوب، می‌توانیم شعر، داستان، موسیقی، هنر و زندگی‌نامه را به اشتراک بگذاریم که دانش و لذت مرتبط با مکان‌ها را افزایش می‌دهد. معلمان ریاضی باید ادبیات مرتبط (از جمله داستان‌های علمی تخیلی)، شعر، بازی، تاریخ و بیوگرافی را به اشتراک بگذارند. که داستان‌های تکاملی و خلقت در مدارس دولتی مورد بحث قرار گیرد، مطمئناً داستان علمی باید نه به عنوان حقیقت، بلکه به عنوان روایتی ارائه شود که به بهترین نحو با معیارهای کفایت تعیین شده توسط علم کنونی مطابقت داشته باشد (گفت‌وگو به عنوان آموزش اخلاقی، نادینگز، ۱۹۹۴، ص ۱۱۴-۱۱۳).

ترویج ایده طنز و سرگرمی در یادگیری

در هر کلاس به آموزش کل کودک بپردازید؟ توجه جدی به ادغام موضوع؟ دعوت ملایم اما مداوم از همه دانش‌آموزان برای شرکت؟ آیا فرصت بیش‌تری برای مشارکت در هنرها و پروژه‌های اجتماعی وجود دارد؟ تشویق بیش‌تر برای صحبت با اطمینان از شنیده شدن؟ فرصت‌های بیش‌تر برای همکاری؟ رقابت کم‌تر؟ مهمان‌نوازی گرم‌تر برای والدین؟ انجمن‌های عمومی بیش‌تری در مورد مسائل مدرسه؟ کاهش استرس ناشی از آزمون؟ فرصت‌های بیش‌تر برای گفت‌وگوی غیررسمی؟ گسترش دوره‌های آموزشی، نه کاهش آن؟ ترویج ایده سرگرمی و طنز در یادگیری؟ آموزش گسترده‌تر معلمان؟ همه موارد فوق مهم هستند (تربیت کودک کامل به چه معناست؟ نادینگز، ۲۰۰۵، ص ۱۰).

در خصوص سوال شماره ۴ در مورد محتوای برنامه درسی، نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها در جدول شماره ۴ ارائه شده است.

جدول ۴. نشانگرها، مؤلفه‌ها و زیرمؤلفه‌های ارزشیابی برنامه درسی

مؤلفه	زیرمؤلفه	نشانگر
جهت‌گیری ارزشیابی	بهبود رشد جامع دانش‌آموزان	استفاده از هر یک از شاخص‌ها (به عنوان مثال، نمره، آزمون) برای اندازه‌گیری و قضاوت در مورد توانایی کلی دانش‌آموزان یا تأثیر کلی آموزش، نامناسب است، یا بهتر است بگوییم، آموزش خوب با شادی کلی‌نگر دانش‌آموزان ارتباط دارد (راه شادی: آموزش مراقبت، لن، ۲۰۱۳، ص ۱۲۸-۱۲۷).
احترام به دانش‌آموزان	احترام به دانش‌آموزان	اندازه‌گیری در آموزش باید به ماهیت دانش‌آموزان احترام بگذارد (ماهیت انسانی آن‌ها، به عنوان مثال، تفاوت‌های فردی آن‌ها)، یکی از مسئولیت‌های مهم آموزش و پرورش کمک به دانش‌آموزان است که به صورت دوره‌ای توسعه پیدا کنند این شیوه برای حمایت از دانش‌آموزان برای رشد کامل توانایی‌هایشان، کنترل دانش‌آموزان ضروری نیست (راه شادی: آموزش مراقبت، نادینگز، ۲۰۱۳، ص ۱۲۸-۱۲۷).
کاهش رقابت در ارزشیابی	کاهش رقابت در ارزشیابی	رقابت برای نمرات برتر در دروس واقعی چیزی است که همه چیز در مدرسه به آن مربوط می‌شود، و برای کسب موقعیت خوب در دور بعدی رقابت باید در مسابقه پیروز شد. به نظر می‌رسد که اساسی‌ترین تغییر مورد نیاز تغییر گرش در خصوص رقابت است (شادی در آموزش و پرورش، نادینگز، ۲۰۰۳، ص ۲۳۷).
روابط حمایت‌گری ارزشیابی	روابط حمایت‌گری در ارزشیابی	اگر سؤالی باید پرسیده شود، باید بر این موضوع متمرکز شود که چگونه دانش‌آموزان این نمرات را کسب کرده‌اند. اگر معلم به سادگی آن‌ها را ارائه دهد، ارزشیابی باید زیر سؤال رود اما اگر معلم برای کمک به دانش‌آموزان در کسب نمرات خوب، خلاقانه و حمایت‌کننده کار کرده است، باید به معلم اعتبار کار خوب را داد (شادی در آموزش و پرورش، نادینگز، ۲۰۰۳، ص ۲۳۸-۲۳۷).
استراتژی‌های ارزشیابی	مشارکت معلم و دانش‌آموز در ارزشیابی	آموزگاران و دانش‌آموزان باهم به بررسی مهم‌ترین مسائل که باید شناسایی یا حذف شوند بپردازند. معلمان باید خود را در نقش والدینی در نظر بگیریم که که خانواده بزرگ‌تر و ناهمگنی دارند و از خود بپرسیم برای این همه کودک چه کاری می‌خواهم انجام دهم؟ برای هر یک از آن‌ها به تنهایی چطور؟ آنگاه می‌توانیم این دیدگاه را در مورد تمام دانش‌آموزان خود تعمیم دهیم (چالش مراقبت در مدارس، نادینگز، ۲۰۰۵، ص ۱۷۵).
در نظر گرفتن نیاز دانش‌آموزان	در نظر گرفتن نیاز دانش‌آموزان	ما به یک سیستم ارزیابی نیاز داریم که هم نیازهای فرض شده و هم نیازهای بیان شده را در نظر بگیرد (رابطه مراقبت در تدریس، نادینگز، ۲۰۱۲، ص ۷۷۹-۷۷۸).
ارزشیابی مناسب با توانایی‌های فردی	ارزشیابی مناسب با توانایی‌های فردی	آنچه ارزشیابی مد نظر دارد آن است که هر فردی متناسب با توانایی‌های خود مورد توجه قرار گیرد، نه با یکسری معیارها و یا هنجارهای از پیش تعیین شده و روندهای خطی (یک مأموریت قابل دفاع اخلاقی برای مدارس در قرن ۲۱، نادینگز، ۱۹۹۵، ص ۳۶۸).
خودارزیابی	خودارزیابی	باید مسئولیت خودارزیابی را ترویج کنیم. همگی ما لازم است یاد بگیریم چگونه کار خود را ارزیابی کنیم و چگونه به طور هوشمندانه به ارزیابی هم کلاسی خود بپردازیم (چالش مراقبت در مدارس، نادینگز، ۲۰۰۵، ص ۱۷۵).

رد آزمون‌های تمرکز بر تولید افرادی که در آزمون‌های استاندارد خوب عمل می‌کنند و موفقیت را دریافت شغلی استاندارد با حقوق خوب می‌دانند، کافی نیست و ممکن است دموکراسی ما را تضعیف کند (شناسایی و پاسخگویی به نیازها در تحصیلات نادینگر، ۲۰۰۵، ص ۱۵۰).

عدم استفاده از روش‌های (پاداش، تنبیه، یادگیری غیرمستقیم، کار در منزل به خاطر نظم و انضباط) اغلب در روش پاداش و مدارس ضعیف استفاده می‌شود، اما والدین ناامید به مدارس اجازه می‌دهند تقریباً هر چیزی را که تنبیه ممکن است مؤثر باشد امتحان کنند (شادی در آموزش و پرورش، نادینگر، ۲۰۰۳، ص ۲۴۸).

در مجموع، تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد برنامه‌درسی شاد در بعد اهداف، سه مؤلفه جهت‌گیری اهداف (تأکید بر یادگیرنده مادام‌العمر)، محتوای اهداف (تفکر انتقادی، خلاقیت و اخلاق) و شیوه انتخاب اهداف (حادث بودن) شناسایی شد. در بعد محتوا، سه مؤلفه جهت‌گیری محتوا (در برگرفتن طیف گسترده‌ای از موضوعات، گنجاندن نیازها و آرمان‌های متنوع دانش‌آموزان، ارتباط با زندگی واقعی و در برگرفتن رشد عاطفی و اخلاقی)، موضوعات محتوا (شامل مطالعات اجتماعی، صلح جهانی و خانه‌داری) و سازماندهی محتوا (از راه رویکرد میان‌رشته‌ای، تصمیم‌گیری با مشورت کارشناسان بین‌المللی در پاسخ به نیازهای محلی) شناسایی شد. در بعد روش تدریس، سه مؤلفه جهت‌گیری تدریس (ایجاد رابطه مراقبت و اعتماد، احترام به هویت‌های گوناگون و تدریس خلاقانه)، مؤلفه جایگاه معلم و دانش‌آموز (معلمان به عنوان الگو و راهنما و نیز دانش‌آموز محوری) و استراتژی‌ها (شامل آموزش همراه با بازی، یادگیری مشارکتی، ارتباط با طبیعت و کاوش در مکان، فرصت یادگیری اتفاقی، گفتگو، شروع از تصویر کلی و اهداف پایه‌ای، استفاده از داستان، موسیقی و شعر و ترویج ایده طنز و سرگرمی در یادگیری) شناسایی شد. در بعد ارزشیابی نیز دو مؤلفه جهت‌گیری ارزشیابی (بهبود رشد جامع دانش‌آموزان، احترام به دانش‌آموزان، کاهش رقابت، حمایت‌گری در ارزشیابی و پرورش یادگیری واقعی) و استراتژی‌های ارزشیابی (مشارکت معلم و دانش‌آموز، در نظر گرفتن نیاز بیان شده دانش‌آموز، ارزشیابی مناسب با توانایی‌های فردی، خودارزیابی و نیز رد آزمون‌های استاندارد و عدم استفاده از روش پاداش و تنبیه) شناسایی شد.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش، کوشیده است به بررسی مفهوم پردازی عناصر برنامه‌درسی شاد از دیدگاه نل نادینگر بپردازد. نتایج پژوهش حاکی از آن است در بعد اهداف برنامه‌درسی شاد، مؤلفه جهت‌گیری اهداف، محتوای اهداف و شیوه انتخاب اهداف به دست آمد. یکی از زیر مؤلفه‌های جهت‌گیری اهداف برنامه‌درسی شامل تأکید بر یادگیرنده مادام‌العمر نادینگر معتقد است است ذات تعلیم و تربیت باید به گونه‌ای باشد که به مردم کمک کند بهترین وجه از شخصیت خود را پرورش دهند و تعهد به یادگیری مستمر داشته باشند. زیرمؤلفه محتوای اهداف شامل پرورش عزت نفس، پرورش تفکر انتقاد، پرورش خلاقیت و پرورش اخلاق است. پرورش غزت نفس توسط (Mertoğlu 2020) نیز عاملی برای شادی در مدارس برشمارده شده است. همچنین پرورش اخلاق در پژوهش (Tajari 2021) و (Elahi Baghani and colleagues 2021) مورد عنایت قرار گرفته است.

نادینگر در خصوص شیوه انتخاب اهداف تأکید می‌کند هر درس می‌تواند هدف متعددی داشته باشد نه فقط هدف از پیش تعیین شده و با این کار خلاقیت دانش‌آموزان و معلم نادیده گرفته می‌شود و یادگیری فاقد هیجان و لذت ایجاد

می‌شود. شادی اغلب با تعقیب اهداف با ارزش و آزادانه انتخاب می‌شود و انرژی و اشتیاق خود را برای موضوعات و وظایفی که به طور ذاتی در آنها انگیزه دارند، ذخیره می‌کند.

در محتوای برنامه‌درسی شاد مؤلفه‌های جهت‌گیری محتوا، موضوعات محتوا و سازماندهی محتوا شناسایی شد. زیرمؤلفه‌های جهت‌گیری محتوا شامل در برگرفتن طیف گسترده‌ای از موضوعات، گنجاندن نیازها، علایق، اهداف، مهارت‌ها و آرمان‌های متنوع دانش‌آموزان، ارتباط با زندگی واقعی و در برگرفتن رشد عاطفی و اخلاقی دانش‌آموزان است. نادینگز معتقد است باید فرصتی شگفت‌انگیز برای دانش‌آموزان فراهم کنیم تا محتوایی را که مورد علاقه آن‌ها است انتخاب کنند. از آن‌جا که این برنامه‌درسی بر محور علائق دانش‌آموز بنا می‌شود، نه تنها معلم بلکه دانش‌آموز نیز در ایجاد آن دخیل است محتوا باید بر اساس علایق دانش‌آموزان تدوین شود. هم‌چنین نادینگز معتقد است نمی‌توان برنامه‌های درسی یکسان و غیرتخصصی را به تمام «دموکراسی» و «عدالت» به نام دانش‌آموزان (به رغم تفاوت‌های گسترده‌ای که میان آن‌ها وجود دارد) تحمیل کرد این سیاست متضمن سوء استفاده از دموکراسی است و با روح دموکراسی در تعارض است.

به علاوه، از نظر نادینگز، محتوا باید با زندگی واقعی دانش‌آموزان ارتباط داشته باشد و توجه صرف به تخصص‌گرایی آموزش زندگی واقعی باعث شادی دانش‌آموزان می‌شود. نادینگز معتقد است مدارس نیز تا حد زیادی باید از ارائه کلیشه‌ای دروس فراتر بروند و به روش‌های غیرمستقیم و منطبق با زندگی واقعی کودکان، محتوای دروس را آموزش دهند. همچنین محتوا باید رشد عاطفی و اخلاقی دانش‌آموزان را مورد توجه قرار دهد. نکته دیگری که نادینگز در مقام یک فیلسوف اخلاق بر آن تأکید دارد بایستگی تربیت اخلاقی و معنوی دانش‌آموزان است که توجه به این مسائل باعث شادی کودکان می‌شود.

زیر مؤلفه‌های موضوعات محتوا از نظر نادینگز شامل موضوعات مطالعات اجتماعی، آموزش مطالب مربوط به صلح جهانی و آموزش خانه‌داری است. نادینگز معتقد است با رشد فرد، حوزه آنچه آن فرد در اجتماع محلی خود تجربه می‌کند در مقیاس ملی و سپس جهانی گسترش می‌یابد. بنابراین، کمک‌های بشردوستانه به جامعه و کشور فرد موجب صلح جهانی می‌شود به این منظور، دولت‌ها باید از رقابت در حوزه‌های نظامی، سیاسی و اقتصادی به "رقابت بشردوستانه" برای کمک به شادی انسان، روی آورند. آموزش خانه‌داری از نظر نادینگز خانه یک نیاز پایه‌ای است. همه ما در جست‌وجوی آرامشیم و آرامش پیوند ناگسستنی با خانه دارد. همین اهمیت آموزش سروسامان دادن به جایی که «خانه» نام دارد را ضروری می‌کند. اگر به خوشبختی افراد توجه داشته باشیم خانه داری، فرزندپروری یا مشاغل روزمره دیگری که در زندگی شخصی مهم هستند، این موارد باید آموزش لحاظ شود هم‌چنین درآمورش خانه‌داری با نتایج پژوهش (Lee & Yoo, 2009) با عنوان تجزیه و تحلیل چگونگی انعکاس عناصر فعال‌سازی آموزش شادی توسط نادینگز در بخش اقتصاد خانه کتاب درسی فناوری مدرسه راهنمایی-اقتصاد خانگی همخوانی دارد.

زیر مؤلفه‌های سازماندهی محتوا شامل رویکرد میان‌رشته‌ای و مشورت کاشناسان بین‌المللی در پاسخ به نیازهای محلی است. نادینگز به دنبال آموزشی است که نه فقط رشد فکری بلکه توازنی زیستی در هر سه ساحت مهم زندگی شخص (ساحت شخصی، حرفه‌ای و شهروندی) را مدنظر داشته باشد. او می‌گوید ما باید رشته‌ها و نظام‌هایی را سازمان دهیم که به یکدیگر و به زندگی متصل باشند محتوا به صورت افقی چیده شود و ارتباط بین موضوعات آموزشی برقرار شود که باعث یادگیری بهتر و ماندگارتر می‌شود و با شادی کودکان در ارتباط است. نادینگز هم‌چنین معتقد است محتوا باید متناسب با نیازهای محلی و با مشورت مشورت کارشناسان داخلی و بین‌المللی ایجاد شود. مفهوم استانداردهای

محتوا تا حدودی اشتباه است. احتمالاً بهترین ایده این است که استانداردهای محتوای ملی را به طور کامل رد کنیم و بر فرصت یادگیری در سطح ایالتی و محلی تمرکز کنیم.

در بعد روش تدریس مؤلفه‌های جهت‌گیری تدریس، جایگاه معلم و دانش‌آموز و استراتژی‌های تدریس‌شناسایی شد. جهت‌گیری تدریس شامل زیرمؤلفه‌های ایجاد رابطه مراقبت و اعتماد، احترام به هویت‌های گوناگون و توجه به نیازهای آن‌ها بر متفاوت‌سازی برنامه و تدریس خلاقانه بود. نادینگز معتقد است هنگامی که رابطه مراقبت و اعتماد برقرار شد، معلم ممکن است همکاری دانش‌آموز را در جهت رفع نیازهای فرض شده جلب کند یا در کنار هم، آن‌ها توافق کنند که دانش‌آموز به طور منطقی این نیازها را رد کرده و مسیر دیگری را در زندگی دنبال کند. در هر صورت، هم معلم و هم دانش‌آموز کار ارزشمندی انجام داده‌اند. اعتماد کنید، زیرا این انسان وجود دارد - این درونی ترین دستاورد رابطه در آموزش است. همچنین نادینگز اعتقاد دارد ما باید به هویت‌های گوناگون احترام بگذاریم و مدل‌های متعدد طراحی شده را به ظرفیت‌ها جای دهیم و علائق دانش‌آموزان در نظر بگیریم این خود باعث شادی دانش‌آموزان می‌شود. بنابراین یادگیرنده موجودی ارزشمند است که او و خواستگاه او قابل توجه خواهد. نادینگز بیان می‌کند معلمان نیازی به یافتن روش یا نظریه‌ای ندارند که به طور برده‌داری از آن پیروی کنند. در عوض، آن‌ها باید تعدادی از ایده‌ها را تجزیه و تحلیل کرده و قدرت خلاقیت خود را در پاسخگویی به کار گیرند این روش تدریس باز است. مربیان باید تفکر خلاق را نه تنها در مورد روش‌ها بلکه در موضوعات و داستان‌های مرتبط که حرکت‌های جانبی را ممکن می‌سازد تشویق کنند. ایجاد خلاقیت در مدارس برای دانش‌آموزان و دنبال کردن علائق آنان می‌تواند باعث شادی کودکان شود و به یادگیری بهتر و ماندگار بینجامد.

زیر مؤلفه‌های جایگاه معلم و دانش‌آموز شامل معلمان به عنوان الگو، معلم به عنوان راهنما و دانش‌آموز محوری بود. از نظر نادینگز الگو بودن معلمان برای دانش‌آموزان باید واقعیت داشته باشد. نادینگز معتقد است دانش‌آموزان باید در ساختن موضوعات درسی خود نقش داشته باشند. تدریس یک رابطه است، رابطه‌ای که هم معلم هم دانش‌آموز در آن شرکت دارند. نادینگز بر این باور است مدرسه باید به هدف آموزشی "دانش‌آموز محور" پایبند باشد. برنامه درسی باید با توجه به نیازهای توسعه‌ای دانش‌آموزان مدرسه طراحی و تدوین شود تا فضای مراقبت متقابل برای دانش‌آموزان ایجاد شود و دانش‌آموزان را برای یادگیری مراقبت آموزش دهد. این یافته با نتایج پژوهش Ansari Jorabi, Ahmadi, & Samadi, (2022) با عنوان تجربه زیسته معلمان دبستان در رویکرد مراقبت، (Rojas, Fry & Chun (2023) با عنوان درباره آموزش شادی چه آموخته ایم؟ (Bahadoran, Jafari, & Seyadat (2008) با عنوان بررسی عوامل مؤثر در شادابی مدارس، همخوانی دارد.

زیر مؤلفه‌های استراتژی‌های تدریس شامل آموزش همراه با بازی، روش مشارکتی، ارتباط با طبیعت و کاوش در مکان، فرصت یادگیری اتفاقی، گفت‌وگو، شروع از تصویرکلی و اهداف پایه‌ای، استفاده از داستان، موسیقی و شعر و ترویج ایده طنز و سرگرمی در یادگیری است. طبق نظر نادینگز استفاده از بازی‌ها در آموزش موضوعات باعث خلاقیت، یادگیری بهتر و شادی کودکان می‌شود. وی همچنین اعتقاد دارد با به کارگیری روش مشارکتی می‌توان آزادی، خلاقیت، هدفمندی و مسئولیت‌های فردی و اجتماعی، صلح، مراقبت، دوستی، انگیزش را در فرآیند یادگیری به وجود آورد، تقویت کرد و گسترش داد یادگیری مشارکتی را در جهت رویکردهای مراقبت نیز پیشنهاد می‌شود. معلمان باید به طور واضح و روشن برای دانش‌آموزان بیان کنند که اهداف اساسی از کار مشارکتی؛ کمک به یکدیگر برای درک، اشتراک، حمایت از

هم در نظر گرفته شده است و اینکه هدف آموزش همیشه و یا در درجه اول آموزش آکادمیک نیست. در بعد یادگیری مشارکتی با نتایج پژوهش (Ansari Jorabi, Ahmadi, & Samadi, (2022) همخوانی دارد.

نادینگز اعتقاد دارد که ارتباط بین مردم و طبیعت، فراتر از نیاز به غذا، ذاتاً ضروری است. شادی را می توان در ارتباط با طبیعت پیدا کرد توجه به طبیعت و آموزش در صورت امکان بسیار مفید است. نادینگز از رابطه خانه و انسان با دنیای طبیعی، و تمرکز مجدد بر والدین و روابط انسانی دفاع می کند. اینها هرکدام منابع و اشکال متفاوتی از لذت، شادی هستند. در توجه به ارتباط با طبیعت با نتایج پژوهش (Rojas, Fry & Chun (2023) با عنوان درباره آموزش شادی چه آموخته ایم؟ (Lee & Yoo (2009) در پژوهشی با عنوان تجزیه و تحلیل چگونگی انعکاس عناصر فعال سازی آموزش شادی توسط نادینگز در بخش اقتصاد خانه کتاب درسی فناوری مدرسه راهنمایی-اقتصاد خانگی همخوانی دارد.

طبق نظر نادینگز شادی را باید به عنوان هدف آموزش در نظر بگیریم و سپس باید همه منابع اصلی این شادی را بشناسیم و اهداف مطابق با آنها ایجاد کنیم. اگر بخواهیم ایده شادی را به عنوان یک هدف آموزشی جدی بگیریم، دستورالعمل های بسیار متفاوتی را برای آموزش ایجاد می کنیم. یادگیری کودکان در برنامه های درسی موجود، در جهت مهارت های خاص فعالیت های برنامه ریزی شده، تعداد کمی از اطلاعات را می آموزند و از قبل کنترل شده است. در حالی که باید فرصت هایی را برای یادگیری غیر رسمی ایجاد کنیم که این فرصت ها باعث شادی کودکان می شود. گفت-وگو در روش تدریس می تواند بسیار سودمند باشد. نادینگز معتقد است در چنین گفت و گوهایی، کودکان انواع و اقسام چیزها - حقایق، قوانین مکالمه مودبانه، شیوه و سبک، اعتماد و اطمینان، نحوه گوش دادن، نحوه پاسخ گویی را یاد می گیرند و در تربیت اخلاقی محوری است. گفت و گو باعث شادی کودکان می شود.

همچنین در تدریس باید از تصویرهای کلی و پرسش های بزرگ آغاز کنیم که باعث یادگیری عمیق و ارتباط بین موضوعات آموزشی می شود و خود باعث شادی دانش آموزان می شود. نادینگز معتقد است ما باید تا آنجا که ممکن است واحدهای درسی مان را با ایده های بزرگی با شرح های با انگیزه آغاز کنیم و سپس به جلو حرکت کرده و به جزئیات مورد نیاز و در کنار آن نتایج و ارتباط آن با دیگر رشته ها پردازیم.

طبق نظر نادینگز در روش تدریس می توانیم با داستان شعر و موسیقی شروع کنیم که انعطاف پذیر باشد. همچنین طبق نظر نادینگز ایجاد انگیزه در آموزش موضوعات بسیار مهم و باعث یادگیری بهتر و شادی کودکان می شود و وظیفه مدارس را ایجاد انگیزه می داند.

در ارزشیابی برنامه درسی شاد مؤلفه های نقد ارزشیابی موجود، جهت گیری ارزشیابی و استراتژی های ارزشیابی شناسایی شد. مؤلفه نقد ارزشیابی موجود شامل رد آزمون های استاندارد، عدم استفاده از روش پاداش و تنبیه و بهبود رشد جامع دانش آموزان بود. نادینگز معتقد است آزمون های استاندارد فقط باعث شده در کلاس به جزئیات و مسائل پیش پا افتاده پرداخته شود و روند تفکر کودکان را کوتاه شود و رد استاندارد محوری توسط نادینگز مطرح می شود و مطرح می کند علی رغم پیشرفت هایی که در آموزش و پرورش داشته ایم آزمون های استاندارد باعث دوری کودکان از مدارس می شود و پیشرفت های خوبی در این آزمون ها نداشته ایم. چرا کسی برای انجام کاری که باید هیجان انگیز یا حداقل لذت بخش باشد امتیاز کسب کند استاندارد سازی در آموزش ما را از هدف اصلی که زندگی کامل اخلاقی و شاد است دور می کند. نادینگز اعتقاد دارد روش پاداش، تنبیه، یادگیری غیرمستقیم، مشق شب برای نظم و انضباط و اجبار اغلب نادرست و در مدارس ضعیف استفاده می شود. استفاده از این روش ها از دید نادینگز اشتباه و کارساز نمی باشد. نادینگز معتقد است آموزش خوب باید رشد و شادی جامع دانش آموزان را در نظر بگیرد استفاده از شاخص

نمره، آزمون برای اندازه‌گیری و قضاوت کلی دانش‌آموزان نامناسب است. جهت‌گیری ارزشیابی شامل احترام به دانش‌آموزان، کاهش رقابت در ارزشیابی، روابط حمایت‌گری در ارزشیابی و توجه به زنده نگه‌داشتن کنجکاوی و پرورش یادگیری واقعی. احترام به دانش‌آموزان نادینگز اعتقاد دارد ارزیابی باید به تفاوت‌های فردی احترام بگذارد و دانش‌آموزان ابزار نیستند. کنترل ذهن دانش‌آموزان برای هرگونه تمایل خودخواهانه به پیشرفت کلی دانش‌آموزان کمک نمی‌کند و از چه روشی آموزش و پرورش می‌تواند ما را برای دستیابی به آینده بهتر حمایت کند. نادینگز استدلال می‌کند رقابت در کسب نمرات برای دروس واقعی باعث عدم آرامش و همکاری با دیگران منجر خواهد شد. نادینگز بیان می‌کند این پیام غم‌انگیز و مهمی برای نوجوانان امروزی است که بسیاری از آن‌ها برای دستیابی به نمرات بالا تحت فشار زیادی هستند آیا جایی برای عشق واقعی به یادگیری وجود ندارد؟ روح رقابت قرن بیستم هنوز بر مدارس ما حاکم است. این روح رقابتی تصور این که انگیزه‌های اقتصادی باید به تحصیل منجر شود، غنی‌ترین اهداف آموزش را تضعیف می‌کند: زندگی کامل، اخلاقی و شاد.

هم‌چنین نادینگز معتقد است اگر معلمان روش خلاقانه و حمایتی را در بدست آوردن نمرات خوب به کار گیرند روش درستی در ارزیابی انجام داده‌اند. توجه به زنده نگه‌داشتن کنجکاوی و پرورش یادگیری واقعی این نکته طبق نظر نادینگز بیان از این واقعیت دارد در ارزشیابی باید حس کنجکاوی و یادگیری واقعی را پرورش دهیم.

زیر مؤلفه‌های استراتژی‌های ارزشیابی شامل مشارکت معلم و دانش‌آموز در ارزشیابی، در نظر گرفتن نیاز بیان‌شده دانش‌آموزان، در نظر گرفتن نیاز بیان‌شده دانش‌آموزان، ارزشیابی مناسب با توانایی‌های فردی و خودارزیابی است. از نظر نادینگز کار مشترک می‌باشد که معلم و دانش‌آموز در آن نقش دارند. این روند ارزشیابی باعث رضایت و شادی کودکان می‌شود این شواهد نشان دهنده این است ارزشیابی از نظر نادینگز کار مشترک می‌باشد که معلم و دانش‌آموز در آن نقش دارند. این روند ارزشیابی باعث رضایت و شادی کودکان می‌شود. وی معتقد است معلمان شبیه پدر و مادرانی شوند که در یک خانواده ناهمگن زندگی می‌کنند و بچه‌های زیادی دارند و هدفشان کمک به رشد همه جانبه آن‌هاست. دانش‌آموزان گاهی اوقات ما به درستی از آن می‌ترسیم نیازهای بیان شده تنها خواسته‌های لحظه‌ای هستند و باید آن‌ها را مهار کرد و نیازهای مهمی را که قبلاً شناسایی کرده‌ایم جایگزین کرد. اما اغلب، با نادیده گرفتن نیازهای بیان شده، ما فرصت‌هایی را برای توسعه استعدادهای فردی، انگیزه ذاتی و لذت‌های یادگیری قربانی می‌کنیم. ارزشیابی مناسب با توانایی‌های فردی دانش‌آموزان در ارزشیابی مهم هستند توجه به توانایی‌ها و تفاوت‌های هر فرد به جای توجه و ارزشیابی جمعی دانش‌آموزان. نادینگز معتقد است اگر منظور از عدالت، ارائه آموزش مناسب برای هر کودک باشد، انتظار عملکرد یکسان از هر کودک اشتباه است. هم‌چنین این یافته با نتایج پژوهش (Tajari(2021)، Lee & Yoo (2009)، همخوانی دارد.

روش مورد نظر نادینگز برای ارزشیابی خود ارزیابی است و هر فرد باید با توجه به توانایی‌های خود مورد ارزیابی قرار گیرد نه با یک‌سری معیارهای از پیش تعیین شده. خودارزیابی از دید نادینگز کسب نمره در مقابل دست یافتن به دانش و مهارت شخصی اهمیت کم‌تری دارد. مسئله مهم تطبیق برنامه درسی با منافع شخصی دانش‌آموزان و ساختن موضوعات اصلی قابل اجرا در زندگی واقعی است. لازم است به جانی بیش‌تر دقت کنیم. در این جا باید مسئولیت خودارزیابی ترویج کنیم. همگی ما لازم است یاد بگیریم چگونه کار خود را ارزیابی کنیم و چگونه به طور هوشمندانه به ارزیابی هم کلاسی خود پردازیم

برنامه‌درسی شاد براساس دیدگاه نادینگز یک بعد گم‌شده در نظام آموزشی ایران می‌باشد دیدگاه نادینگز نظریه‌پرداز بزرگ تعلیم و تربیت در غرب بر این باور است شادی باید هدف اصلی آموزش و پرورش باشد و معتقد است شادی و آموزش باهم ارتباط تنگاتنگی دارند. هم چنین بیان می‌کند آموزش خوب باید به شادی جمعی و شخصی کمک کند. یکی از موضوعات مورد توجه در فرآیند تعلیم و تربیت، بحث شادی و نشاط است بر این اساس وجود شادی عامل مهمی در موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان قلمداد می‌شود. این وظیفه مسئولان تعلیم و تربیت است که شرایطی را به منظور ایجاد شادی فراهم کنند تا تمام نیازهای کودکان و دانش‌آموزان تأمین شود و تحولات جدی در نگرش خود ایجاد کنند. امروزه شادی و نشاط نقش برجسته‌ای در مباحث اثر بخشی و برنامه‌ریزی آموزشی دارد. در حقیقت تحقق شادی در فرآیند یاددهی یادگیری به منزله راه‌گشایی و فراهم نمودن زمینه حصول سایر اهداف نظام تربیتی است. سیاست‌گذاران آموزشی و برنامه‌ریزان درسی می‌توانند توجه و راه‌کارهایی برای کاربست و اجرایی شدن نظریه نادینگز در عناصر برنامه‌درسی در نظر بگیرند توجه به نظریات نادینگز در تربیت دانش‌آموزان باعث می‌شود رشد افراد سالم، جامعه سالم و پویا با مشکلات حداقلی داشته باشیم.

بر این اساس پیشنهادات زیر ارائه می‌شود:

- گنجاندن بعد عاطفی و اخلاقی نادینگز در اهداف تعلیم و تربیت در جهان
- توجه به تدارک اهداف به صورت فرآیندی در کنار اهداف قصد شده در برنامه‌درسی
- گنجاندن مباحث خانه‌داری، صلح جهانی و مسائل زندگی واقعی در محتوای آموزشی
- تدوین نیازهای محلی در محتوای برنامه درسی توسط معلمان
- ایجاد فرصت تجربه یادگیری در طبیعت و کاوش در این مکان
- استفاده از بازی‌های آموزشی در تدریس
- اجرای ارزشیابی به صورت مشارکت معلم و دانش‌آموزان
- پیشرفت دانش‌آموزان در ارزشیابی متناسب با توانایی‌های فردی به جای تأکید بر آزمون‌های استاندارد
- آموزش ارزشیابی به صورت خود سنجی و همسالان سنجی به دانش‌آموزان

سهم مشارکت نویسندگان

در پژوهش حاضر نویسنده دوم، به عنوان استاد راهنما، نظارت و راهبردی روند کلی پژوهش و تدوین و نهایی‌سازی اصلاحات مقاله را بر عهده داشته‌اند. نویسنده اول در تدوین طرح تحقیق، فرآیند گردآوری، تحلیل و تفسیر یافته‌ها و نگارش متن مقاله را برعهده داشته و در مجموع نتیجه‌گیری از یافته‌ها و بسط و تفسیر به صورت مشترک و با بحث و تبادل نظر کلیه همکاران و با همراهی نویسنده سوم، به عنوان استاد مشاور پایان‌نامه، انجام شد.

تضاد منافع

نویسندگان اذعان دارند که در این مقاله هیچگونه تعارض منافی وجود ندارد.

منابع مالی

پژوهش حاضر از هیچ موسسه و نهادی حمایت مالی دریافت نکرده و کلیه هزینه‌ها در طول فرآیند اجرای پژوهش بر عهده پژوهشگران بوده است.

تشکر و قدردانی

پژوهش حاضر بدون همکاری مشارکت کنندگان امکان‌پذیر نبود؛ بدینوسیله از کلیه مشارکت‌کنندگان تقدیر و تشکر به عمل می‌آید.

References

- Aflaki Fard, H., & Bazm, G. (2018). The impact of educational space on the happiness and learning of students. *Journal of New Achievements in Human Studies*, 1(2), 43-77. [Persian]
- Akbarpouran, S., & Rezaei, M. (2018). A review of happiness/well-being policies in Iranian schools from idea to implementation. *Public Policy*, 4(2), 121-142. [Persian]
- Akbarpouran, S., Rezaei, M., & Hashemi, S. Z. (2016). From happiness to joy: Happiness in the semantic structure governing the educational system. *Iranian Cultural Research Quarterly*, 95(2), 181-202. [Persian]
- Ansari Jorabi, Z., Ahmadi, P., & Samadi, P. (2022). The lived experience of primary school teachers on the caring approach. *NeuroQuantology*, 20(11), 9241-9252. [Persian]
- Barkhoudari, R. (2013). Noddings. *Iranian Encyclopedia of Curriculum Studies*. [Persian]
- Barkhoudari, R. (2015). Perspectives on the philosophy of education by Noddings. *Nokhostin Publications: Tehran*. [Persian]
- Bagheri, K., Salehshoori, A., & Mohadd, S. (2008). A comparative study of the views of Imam Muhammad Ghazali and Noddings on moral education. *Quarterly Journal of Religious Thought*, 12, 39-60. [Persian]
- Bahadoran, N., Jafari, E., & Seyadat, A. (2008). Investigating factors influencing the vitality of schools. *New Educational Ideas, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Al-Zahra University*, 4(1), 31-44. [Persian]
- Bennett, P. D. (2009). Education? Why? *Mary Helen Richards Lectureship Recipient*.
- Bergman, R. (2004). Caring for the ethical ideal: Nel Noddings on moral education. *Journal of Moral Education*, 33(2), 149-161.
- Bradshaw, L. (2013). Book review of Nel Noddings' *Education and Democracy in the 21st Century*. Teachers College Press.
- Chi-Kin Lee, J., & Xie, M. (2020). Teachers' perceptions of teaching happiness in Hong Kong: A comparative study of pre-service and in-service teachers. *Journal of Life Education*, 12(1), 71-109.
- Elahi Baghani, M., Javidikhalateh Jafar Abadi, T., & Jafari Sani, H. (2018). Noddings' care ethics theory and its educational implications for preschool curriculum. In *Proceedings of the Sixteenth National Conference of the Curriculum Studies Association of Iran*. [Persian]
- Elahi Baghani, M., Javidikhalateh Jafar Abadi, T., & Jafari Sani, H. (2021). The role of care ethics in the teacher education curriculum: The primary education program of Farhangian University. *Research in Curriculum Studies*, 2(42), 1-17. [Persian]
- Eghlaki Rasteh Kenari, F., Khorshidi, A., Shirzad Kobra, B., & Abbasi Sarook, L. (2022). Providing a happiness model for elementary school students (case study: Tehran). *Research in Teaching and Learning*, 17(70), 27-56. [Persian]
- Fry, G. W., & Chun, H. (2023). Happiness education: Holistic learning for sustainable well-being. *Happiness Education*.
- Fundamental Transformation Document of Education. (2011). Supreme Council of Education and Research, Supreme Council of the Cultural Revolution, Ministry of Education. [Persian]
- Ghafari, A. (2005). Ethics and moral education from the perspective of the concern-based approach. *Scientific-Research Journal of Educational and Psychological Studies*, 6(2). [Persian]
- Guilherme, A., & de Freitas, A. L. S. (2017). Happiness education: A pedagogical-political commitment. *Policy Futures in Education*, 15(1), 6-19.
- Jie-ying, Z. O. U. (2021). Discussion on teaching effectiveness from the perspective of caring ethics. *US-China Education Review*, 11(1), 35-39.
- Khush Sefat, S. (2018). Happy school: Soft and hard structures. *School Management Growth*, 16(3), 24-27. [Persian]
- Khush Sefat, S., Dehghani, M., & Dialmeh, N. (2018). Explaining the goals of a joyful curriculum based on Islamic teachings. *Scientific-Research Journal of Educational Sciences from the Islamic Perspective*, 6(10), 5-29. [Persian]
- Lan, Z. (1984). The way to happiness: Caring education and Dao De. *Caring*, 2003, 174.

- Lee, Y. S., & Yoo, S. J. (2014). An analysis on the elements of activating happiness education suggested by Noddings reflected in the Home Economics part of Middle School Technology-Home Economics Textbook Volume 1 of 2009 Curriculum Revision. *Journal of Korean Home Economics Education Association*, 26(1), 31-53.
- Mertoğlu, M. (2020). Factors affecting happiness of school children. *Journal of Education and Training Studies*, 8(3), 10.
- Noddings, N. (1992). *The challenge to care in schools*. Teachers College Press.
- Noddings, N. (2002). *Educating moral people: A caring alternative to character education*. Teachers College Press.
- Noddings, N. (2002). *Starting at home: Caring and social policy*. University of California Press.
- Noddings, N. (2003). *Happiness and education*. Cambridge University Press.
- Noddings, N. (2005). What does it mean to educate the whole child? *Educational Leadership*, 63(1), 8-13.
- Noddings, N. (2005). *The challenge of care in school* (2nd ed.). Teachers College Press.
- Noddings, N. (2006). *Critical lessons: What our schools might teach but do not*. Cambridge University Press.
- Noddings, N. (2006). Educational leaders as caring teachers. *School Leadership and Management*, 26(4), 339-345.
- Noddings, N. (2010). Moral education in an age of globalization. *Educational Philosophy and Theory*, 42(4), 390-396.
- Noddings, N. (2012). The caring relation in teaching. *Oxford Review of Education*, 38(6), 771-781.
- Noddings, N. (2013). Standardized curriculum and loss of creativity. *Theory into Practice*, 52(3), 210-215.
- Noddings, N., & Thornton, S. J. (2005). *Teaching social studies that matters: Curriculum for active learning*. Teachers College, Columbia University.
- Parsa, A., & Dastouri, N. (2019). A joyful curriculum in the school of tomorrow in Iran. In *Proceedings of the Ninth National Conference on Education in Iran*. [Persian]
- Parsa, A., Rezavi, S. A., & Latifi, M. (2022). Investigating the use of humor in the teaching process by teachers. *Journal of Educational Sciences, Shahid Chamran University of Ahvaz*, 29(1), 59-80. [Persian]
- Ranjdoost, S., Alizadeh, L., & Ghahramani, J. (2021). Designing an integrated curriculum model for enhancing the vitality of elementary schools. *Quarterly Journal of Management Studies and Leadership in Educational Organizations*, 1(3), 36-57. [Persian]
- Safri, M., Abedini Beltrakh, M., & Safar Heydari, H. (2023). The impact of constructivist teaching methods on interest in the subject, academic vitality, and enthusiasm for school. *Educational Sciences*, 30(2), 121-142. [Persian]
- Shamshiri, B., & Dastouri, N. (2017). The place of happiness in the educational system of Iran. In *National Conference on New Research in Iran and the World in Psychology, Educational Sciences, and Social Studies*. [Persian]
- Stern, R. L. (2016). Rediscovering joy in the curriculum through engaging with other thinkers. *Soka Education Conference*. Soka University of America, Aliso Viejo, California.
- Tajri, T. (2021). A curriculum based on care ethics: The continuation of maternal roles in elementary education. *Research in Curriculum Studies*, 11(1), 77-104. [Persian]
- Thornton, S. J. (2001). Caring and competence: Nel Noddings' curriculum thought.
- Zaree Sefat, S., Ghasempour, A., & Maleki Pour, A. (2016). Clarifying the components of a spiritual curriculum with a focus on Noddings' perspective. *Qualitative Research in Curriculum Studies*, 1(3), 27-51. [Persian]

